

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM VA TARBIYA JARAYONLARINI KREATIV YONDASHUV ASOSIDA TASHKIL ETISHDA RAHBARNING O'RNI

*Андижон вилояти Булокбоши туман
18-DMTT Директор уринбосари
Шарипова Рохатой Абдувахобовна*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya jarayonlarini kreativ yondashuv asosida tashkil etish masalalari keng yoritilgan. Ayniqsa, rahbarning innovatsion fikrlashi, pedagogik jamoani boshqarishdagi roli hamda ta'lim jarayoniga zamonaviy metodlarni joriy etishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali usullar va boshqaruv strategiyalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: kreativ yondashuv, maktabgacha ta'lim, rahbar, innovatsiya, pedagogik jarayon, ta'lim sifati, ijodiy fikrlash, boshqaruv

Kirish

Maktabgacha ta'lim tizimi uzluksiz ta'limning muhim bosqichi hisoblanadi. Bu davrda bolaning shaxsiyati shakllanadi, uning intellektual va ijtimoiy rivojlanishiga poydevor yaratiladi. Zamonaviy jamiyat esa ta'lim tizimidan faqat bilim berishni emas, balki ijodiy, mustaqil fikrlovchi shaxsni tarbiyalashni talab etmoqda. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya jarayonlarini kreativ yondashuv asosida tashkil etish zarurati ortib bormoqda. Bu jarayonda rahbarning roli muhim bo'lib, u ta'lim sifati va samaradorligini belgilovchi asosiy shaxs hisoblanadi.

Asosiy qism

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya jarayonlarini kreativ yondashuv asosida tashkil etish bugungi kunning eng dolzarb pedagogik masalalaridan biri hisoblanadi. Chunki zamonaviy jamiyat faqat bilimli emas, balki mustaqil fikrlay oladigan, yangilik yarata oladigan, muammolarni noodatiy yo'l bilan hal qila oladigan shaxslarni talab qilmoqda. Bunday sifatlar esa aynan maktabgacha yosh davrida shakllanadi. Shu sababli bu bosqichda kreativ yondashuvni joriy etish alohida ahamiyat kasb etadi va bu jarayonda rahbarning o'rni hal qiluvchi hisoblanadi. Avvalo, kreativ yondashuvning mazmuniga chuqurroq to'xtalish zarur. Kreativlik bu – mavjud bilimlarni takrorlash emas, balki yangi g'oyalarni yaratish, yangicha fikrlash, muammolarga noodatiy yechim topish qobiliyatidir. Maktabgacha yoshdagi bolalar tabiatan ijodkor bo'lib, ular o'yin, tasavvur va tajriba orqali dunyoni anglaydilar. Agar ta'lim jarayoni to'g'ri tashkil etilsa, bu tabiiy qobiliyatlar yanada rivojlanadi. Aksincha, qat'iy cheklovlar va faqat an'anaviy usullar bolalarning ijodiy salohiyatini

pasaytirishi mumkin. Shu jihatdan qaraganda, kreativ yondashuv nafaqat pedagogik usul, balki bolaning tabiiy rivojlanishiga mos keluvchi muhim tamoyildir. Rahbar aynan shu jarayonni to‘g‘ri yo‘lga qo‘yuvchi asosiy shaxs hisoblanadi. U maktabgacha ta‘lim tashkilotining strategik rivojlanishini belgilaydi, pedagogik jamoani boshqaradi va ta‘lim jarayonining sifatini ta‘minlaydi. Kreativ yondashuvni joriy etishda rahbarning birinchi vazifasi – tashkilotda ijodiy muhit yaratishdir. Bunday muhitda pedagoglar o‘z fikrlarini erkin bildira oladi, yangi metodlarni qo‘llashdan cho‘chimaydi va doimiy izlanishda bo‘ladi. Agar rahbar yangilikni qo‘llab-quvvatlasa, jamoa ham shunga intiladi. Aksincha, rahbar konservativ bo‘lsa, butun tizim ham yangilikdan yiroq bo‘lib qoladi.

Kreativ muhitni shakllantirish faqatgina g‘oya bilan cheklanmaydi, balki aniq shart-sharoitlarni talab qiladi. Jumladan, moddiy-texnik baza muhim rol o‘ynaydi. Rangli konstruktorlar, interaktiv o‘yinlar, san‘at vositalari, zamonaviy texnologiyalar bolalarning qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Biroq faqat jihozlarning mavjudligi yetarli emas, ularni to‘g‘ri va maqsadli qo‘llay olish ham muhimdir. Bu esa bevosita pedagoglarning malakasiga bog‘liq. Shu sababli rahbar pedagog kadrlar salohiyatini rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratishi zarur. Pedagoglarning kasbiy rivoji kreativ ta‘limning asosiy omillaridan biridir. Rahbar tomonidan tashkil etiladigan seminarlar, treninglar, ochiq mashg‘ulotlar va tajriba almashish jarayonlari tarbiyachilarning bilimni boyitadi va ularni yangicha fikrlashga undaydi. Ayniqsa, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o‘rganish va amaliyotga joriy etish muhimdir. Masalan, interaktiv metodlar, loyihaviy faoliyat, muammoli ta‘lim, STEAM yondashuvi kabi usullar bolalarning faolligini oshiradi va ularni mustaqil fikrlashga o‘rgatadi. Ta‘lim jarayonining o‘zi ham kreativ tarzda tashkil etilishi lozim. An‘anaviy “o‘qituvchi gapiradi – bola tinglaydi” shaklidagi mashg‘ulotlar o‘rniga interaktiv, o‘yin asosidagi, tajriba va izlanishga yo‘naltirilgan metodlar qo‘llanilishi zarur. Masalan, rol o‘yinlari orqali bolalar turli ijtimoiy rollarni o‘zlashtiradi, sahnalashtirish orqali tasavvurini kengaytiradi, loyihalar orqali esa mustaqil faoliyat olib borishni o‘rganadi. Bunday yondashuv bolani passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Tarbiya jarayonida ham kreativ yondashuv muhim o‘rin tutadi. Chunki tarbiya faqat qoidalarga o‘rgatish emas, balki shaxsni shakllantirish jarayonidir. Ijodiy tadbirlar, milliy bayramlarni sahnalashtirish, ertaklar asosida tarbiyaviy mashg‘ulotlar o‘tkazish bolalarda nafaqat axloqiy sifatlarni, balki estetik didni ham rivojlantiradi. Bundan tashqari, jamoaviy o‘yinlar orqali bolalarda hamkorlik, muloqot va ijtimoiy moslashuv ko‘nikmalari shakllanadi.

Rahbarning yana bir muhim vazifasi – ota-onalar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yishdir. Chunki bola tarbiyasi faqat ta‘lim muassasasi bilan cheklanmaydi. Agar ota-onalar ham kreativ yondashuvning ahamiyatini tushunsa va uni qo‘llab-quvvatlasa, natija yanada samarali bo‘ladi. Shu bois rahbar ota-onalar bilan seminarlar,

uchrashuvlar, ochiq eshiklar kunini tashkil etib, ularni pedagogik jarayonga jalb etishi zarur.

Shu bilan birga, amaliyotda ayrim muammolar ham uchrab turadi. Masalan, ayrim pedagoglar yangilikka moslashishda qiynaladi, ba'zi hollarda moddiy resurslar yetishmaydi yoki an'anaviy qarashlar ustunlik qiladi. Bunday vaziyatlarda rahbar muammoni chuqur tahlil qilib, bosqichma-bosqich yechim ishlab chiqishi kerak. Motivatsiya tizimini kuchaytirish, ilg'or tajribalarni targ'ib qilish, qo'shimcha resurslarni jalb etish bu borada samarali natija beradi. Umuman olganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kreativ yondashuvni joriy etish murakkab, ammo zarur jarayon hisoblanadi. Bu jarayonning muvaffaqiyati ko'p jihatdan rahbarning kasbiy mahorati, innovatsion fikrlashi va jamoani boshqara olish qobiliyatiga bog'liq. Rahbar nafaqat boshqaruvchi, balki ilhomlantiruvchi, yo'naltiruvchi va yangilik yaratuvchi lider bo'lishi zarur. Faqat shunday yondashuv orqali maktabgacha ta'lim tizimida sifat jihatidan yangi bosqichga erishish mumkin.

1. Kreativ yondashuvning mazmuni va ahamiyati

Kreativ yondashuv – bu yangilik yaratishga yo'naltirilgan pedagogik faoliyat bo'lib, bolalarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va yangicha g'oyalarni ilgari surish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar tabiatan qiziquvchan bo'lganligi sababli kreativ metodlar ularning tabiiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

2. Rahbarning boshqaruvdagi o'rni

Rahbar maktabgacha ta'lim tashkilotida ta'lim va tarbiya jarayonlarini samarali tashkil etuvchi asosiy shaxsdir. U quyidagi vazifalarni bajaradi.

- ✓ pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirish
- ✓ innovatsion metodlarni joriy etish;
- ✓ ijodiy muhit yaratish;
- ✓ jamoani motivatsiya qilish.

Rahbarning kreativ fikrlashi tashkilot faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

3. Kreativ ta'lim muhitini shakllantirish

Ta'lim jarayonida kreativlikni rivojlantirish uchun quyidagi shart-sharoitlar muhim

- ✓ zamonaviy didaktik vositalardan foydalanish;
- ✓ interaktiv metodlarni qo'llash;
- ✓ bolalarning qiziqishlariga asoslangan mashg'ulotlar tashkil etish;
- ✓ erkin va qulay psixologik muhit yaratish.

4. Pedagoglar faoliyatini rivojlantirish

Rahbar pedagoglarning kasbiy rivojlanishiga alohida e'tibor qaratishi zarur. Bu quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

malaka oshirish kurslari

seminar va treninglar;

ilg'or tajribalarni o'rganish va joriy etish.

5. Tarbiya jarayonida kreativ yondashuv

Tarbiya jarayonida kreativlik bolalarda ijtimoiy faollik, muloqot madaniyati va axloqiy sifatlarni shakllantiradi. Turli ijodiy tadbirlar, o'yinlar va loyihalar orqali bu jarayon samarali tashkil etiladi.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kreativ yondashuvni joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim omilidir. Bu jarayonda rahbarning roli hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, u innovatsion muhit yaratish, pedagoglarni qo'llab-quvvatlash va ta'lim jarayonini samarali tashkil etish orqali yuqori natijalarga erishadi. Zamonaviy rahbar – bu ijodkor, tashabbuskor va yangilikka intiluvchi yetakchidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi. **“Ta'lim to'g'risida”gi Qonun.** – Toshkent: “Adolat”, 2020. – 32 b.
2. O'zbekiston Respublikasi. **“Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida”gi Qonun.** – Toshkent: “Adolat”, 2019. – 28 b.
3. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. **“Ta'lim va tarbiyada zamonaviy pedagogik texnologiyalar”.** – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2017. – 192 b.
4. Tolipov O'., Usmonboyeva M. **“Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot”.** – Toshkent: “Fan”, 2015. – 208 b.
5. Hasanboyeva O. **“Maktabgacha pedagogika”.** – Toshkent: “Ilm Ziyo”, 2018. – 256 b.
6. Nishonova Z. **“Bolalar psixologiyasi va pedagogikasi”.** – Toshkent: “O'qituvchi”, 2016. – 220 b.
7. Yo'ldoshev J. **“Pedagogika nazariyasi va tarixi”.** – Toshkent: “O'qituvchi”, 2014. – 300 b.